

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.

Representació Administrativa à Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 " trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

Edició de propaganda

DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

premiat en lo Concurs Regionalista del

CENTRE CATALÀ de SABADELL

Y

Aprobat per la Junta Permanent de la UNIÓN CATALANISTA

Tirada 100.000 exemplars

Forma 'n opúscul de 32 planas en 8.", d' esmerada impressió sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU 15 cèntims.

Las demandas al engrós al Secretari del *Centre Català* de Sabadell.

NOS HI ADHERIM

Com podran veure nostres llegidors per l'article que reproduhim més avall del simpàtic setmanari barceloní *La Veu de Catalunya*, firmat per l'incansable propagandista de las nostras ideas y estimat amic nostre, en Narcís Verdaguer y Callís, la pàtria catalana està á punt d' ésser ofesa en sa dignitat. Altra volta Catalunya, y ab ella 'ls catalans de bona sava, tindran de sufrir la vergonya de veurer erigit en estàtua y colocat en un dels edificis més régis de Barcelona, en lo Palau de Justicia, á un dels homes més funestos per la nostra terra y que ab més injusticia y, manifesta mala fé, tractá d' arreballarnos, ab son maladaat article 15 del Códich civil castellá, tot lo que constitueix lo modo de ser de la familia catalana.

Sabadell que fou la qui iniciá lo crit de protesta contra 'l tiránich projecte d' en Alonso Martinez, ha de protestar una y mil voltas d'aquest fet vergonyós que 's tracta de portar á terme, y en son nom, nosaltres, desde las columnas de *Lo CATALANISTA* al adherirnos coratjosament á lo manifestat per nostre company *La Veu de Catalunya*, y al protestar ab tota la energia de las nostras forsas contra aquest vergonyós y denigrant projecte, fem voús pera que ni are ni may arribi á durse á la práctica.

Aixís cal esperarho del bon sentit y arrelat patriotisme dels que poden y deuen evitarho.

Vegis are l'article:

BEFA INSUFRIBLE

Los patriotas catalans qui sense repós y segons las nostras forsas lluytan en la bona guerra per la Patria, contra 'ls odís del castellanisme y contra la indiferencia dels germans, nos ne veyém de verdas y de marduras.

Una apretada de má d' un compatrici qui 'ns diu:--Soch dels vostres ¡visca 'l Catalanisme!--la esplosió espontánea del amor á las cosas de la terra en una reunió de catalans per ben diferent obgecte convocada, un solt, ó un article de diari, que no es de la nostra colla, y 's plany del aperduament del esperit catalá y de la invasió dels elements d' enllá del Ebro... son cosas que duen sovint alegroys á nostre cor, y que, fins devegadas, arriben á banyarlo en las dolas llums de la esperanza.

Hasta 'ls atachs que se 'ns dirigexen, los menyspreus de que se 'ns fá

objecte, nos donan goig devegadas; porque, no hi ha dupte, hi ha gent que es un pler de tenirlos per contraris, ja que fora vergonyós que fossen nostres amichs. Ara mateix, per exemple, hem tingut la satisfacció de llegir que en Castelar, qui escriu en *Les Matinées Espagnoles* de la Rattazzi, articles en francès, está enfadat y ressentit en son espanyolisme perquè en Guimerá ha escrit son drama *Maria Rosa* en llengua catalana, y perquè hi han encara á Espanya altrás literaturas que la castellana. Axó 'ns fá favor, axís com nos faria agravi que pensés com en Castelar un home de cap clar y recte sentit com en Menendez Pelayo.

Peró 'ns trobém, ab una frèquència capassa de fer torce 'l coll á entussiasmes no tant imperturbables com los dels catalanistas, que quan més esponjat tenim lo cor ab una d' aquestas alegrías nos arriba una vergassada d' aquellas que fan entrar lo fret á l' ànima y donen ganas de plegar lo ram y de barrejar-se ab la massa innúmera dels qui menjan y dormen y dexten que la bola vagi donant toms.

Aquestas vergassadas no son las que donan á nostra adorada Catalunya los espanyols d' altres pátrias, qui odien y purjudiquen á la nostra per amor immoderat á las cosas de la seva, no; aquestas las plorém com á bons espanyols, ja que son pertorbadoras de la bona armonía que 'l mutual respecte hauria de fer regnar entre totas las pátrias espanyolas; las sentim en la més sensible de nostre cor, puig que s' infligexen al cós desventurat de nostra Mare; però ni 'ns atuhexen ni 'ns descoratjan; al revés, son llenya seca tirada á la foguera de nostre patriotisme, son provocacions que renovan y aumentan nostre ardiment, son insults que fan major nostre delit en la batalla.

Las vergassadas que 'ns paran y desconcertan, que 'ns omplen de doctor y 'ns posan á dos dits del llassament condormidor, son las que ventan á la pobra y desgraciada Catalunya, los seus fills indignes, que no solament no sentan lo sant amor de la Mare, sínó que, fent lliga ab sos enemichs, ab ells se barrejan pera bescantarla, ab ells s' afarrissen á maltractarla, y á ells sobrepujan en afrontar-la, en afligirla y en despullarla. Aquestas son las coentes y desesperadoras. Y 'n cauen tantas d' aquesta mena sobre las llagadas espatllas de la trista Pátria!

Ara n' hi amenassa una de las cruels. La direcció de las obras del nou Palau de Justicia ha encarregat la execució de las estàtuas que han d' ésser colocadas en las fatxadas del edifici. La llista dels jurisconsults als qui s' ha concedit aquest honor es llarga. Dels quins hi figuran, los urs ho tenen ben merescut, los altres no tant; però entre la colla de sos noms n' hi ha un que n' es absolutament indigne, un nom que 'l millor honor

que pot rebre á Catalunya es lo de no esserhi jamay pronunciat, puig de proferirshi, ha d' ésser acompanyantlo de calificatius que delaten los immensos agravís que li deu nostre pays; lo nom de D. Manuel Alonso Martinez.

¿Qui ha posat aquest nom entre 'ls dels varons honorables que en lo Palau de Justicia de Barcelona han d' oferirse á la pública consideració? ¿No sap que l' Alonso Martinez fou la encarnació del odi al nom de catalans? ¿No sap que fou éll qui redactá aquell monstruós article 15 que feu axecar indignada á tota la Catalunya, per aquest article gravíssimament injuriada en sa dignitat y en sos drets?

La estàtua del Alonso Martinez ¿trobará entre 'ls catalans un escultor que la execute pera ser posada en nostre Palau de Justicia?

Si de qualsevol manera que sia, s' axeca á Barcelona una estàtua á l' Alonso Martinez, aquesta estàtua constituhirá una injuria provocadora contra Catalunya. Los catalans qui trocejaren aquell aborrit article 15, ¡pobra estàtua! ¿com te dexarian allà befant ab ta presència las vehinas d' en Fontanella, d' en Callís, d' en Peguera, d' en Oliva, y de tants altres honor etern de las amadas lleys que tu destruhires, y gloria del poble que volgueres esborrar del mon? Com te dexarian dreta á quatre passos d' allá ahon en Rafel de Casanovas, abrassat á la santa bandera, crida encara als catalans á la recuperació de la Patria per qui heroycament donava la vida?

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

SECCIÓ POLÍTICA

Ja hi hem tornat á ser.

Esta vist que al pobre Sagasta no volen deixarli guanyá ni per sustos.

Quan ningú menys s' ho pensava la majoria del Congrés en un *arranque proteccionista* ha fet donar un salt mortal al senyor ministre d' Hisenda.

Y altra vegada la paraula crisis ha ressonat fatídica per tots los salons polítichs fusionistas y alegre, esperansadora, en las saletas conservadoras.

Rés més natural; quant uns puján 'ls altres baixan; lo que als uns espanta, als altres aconsola; avuy Cánovas, demá Sagasta.

Es alló dels catúfols d' una sinia.

*
* *

Lo que més encoratja en cassos com aquestos, es veurer l' *esperit d' independencia y l' afany patriótic* que mou á la majoria sagastina.

Perque no hi ha pás cap dupte.

Los tunillets de guix del Congrés se 'ns tornan proteccionistas, se 'ns presentan independents, ja no 's prestan á ser la *massa dirigible*.

Al menys lo que es de franch no volen pás serho.

Per aixó en Salvador ha sigut dels primers en sentir la potencia de son arrelat *proteccionisme*.

¡Com no feya cap cas d' élls; com no 'ls atenia sós capritxos, ni dava empleos, ni estànçes, ni gangas de cap classe....

Es lo que diuhen molts diputats de la majoria, segons paraules recullidas per un periódich madrileny y de la colla fusionista:

«M' alegro de que se 'n vagi en Salvador. No sols, no atent á ningú, sino que fa gala encare de sa desatenció.»

¡Y pensar que davant d' aquest miserable degenerament, encare hi ha periódich y productor que 's creu que la caiguda de 'n Salvador del ministeri, es un bon sintoma que demostra com creix y arrela per tot la corrent proteccionista.

¡Ay, Senyor y quanta ignoscencia!

¿Peró que no veuhen que entre uns y altres, ministres y diputats, no hi ha més *proteccionisme* que 'l que més convinga á la seva propia butxaca?

¿Qué no ho veuhen que si ha caigut es sencillament per no donar prou gustos als *niños góticos* y que rés hi té que veurer lo treball del pahis ni la producció pàtria?

¡Si que aniriam bé si tothom entengués per proteccionisme aquest miserable y desarat desitj de nostres politichs!

Lo consell de ministres celebrat ab motiu de la caiguda del ministre d' Hisenda fou de gran transcendencia.

Efectivament; segons alguns periódichs aquèsts asseguran los ministres acordaren deixar en llibertat al senyor Sagasta pera que fés lo més convenient als interessos de la Reyna y del partit lliberal.

Y are vostés dirán; y 'l pahis que no 'n té, donchs, d' interessos?

Y 's clar que 'n té, home, y sgrats.

Per aixó hem dit avans que 'l tal Consell de Ministres vá ser de transcendencia.

Figurinsè *nada menos* que per éll hem sapigut que 'l govern espanyol no té rés que veurer ab los interessos d' Espanya.

Pel govern no hi ha més interessos, que 'ls de la Reyna y 'l partit lliberal.

¡Valenta confessió!

¡Que 'n pensi d' aixó 'l pays que 'l paga y que 'l aguanta?

Per últim ha pogut atrapar la cartera lo senyor Canalejas, *el joven y elocuente ex-ministro democrata*, com li deya son periódich *El Herald*.

No té la de Guerra, ahont semblava decantarse ab sas aficions al *grande ejército* *cueste lo que cueste*; no vá á la de Marina per més que sós estudis en dit ram y sas criticas á Pasquin podrian darli entrada; no vá tampoch á la de Ultramar ab tot y sas campanyas cubanas y sas eloquents defenses de la centralisació assimilista á la moda seva; ni á la de Gracia y Justicia ahont devia decantarlo sa brillant carrera y son càrrech de President de la Academia de Jurisprudencia; ni á la de Foment que ja desempenyá en sa primera etapa ministrable; ni á la de Governació ahont podia sadollar de democràcia las atrassadas rutinas gubernamentals de nostres politichs; com bon lliberal y excelent demòcrata en Canalejas serveix per tot y á falta d' una vacant en los demés ministeris, ha aprofitat l' ocasió y se 'ns ha ficat en la d' Hisenda.

¡Déu lo tingui de sa mà y faigi que no se 'ns fiqui en la nostra!

En altres pahissos lo sol fet de l' entrada en lo ministeri del senyor Canalejas, significaria un cambi radical en la política imperant.

O no hi ha formalitat, ni decencia de cap mena o la entrada del convensut proteccionista, del ardent defensor del militarisme *cueste lo que cueste*, del valent reformador de la Marina espanyola, s' ha de coneixer tot seguit pesi á qui pesi.

Donchs, ja veurán com rés d' aixó succeheix y tot ha de transcorrer en santa calma.

Ja ho ha dit en Sagasta en plenas Cambras: Aquí no ha passat rés, ha caigut un ministre, en puja un altre, total, un cambi de personas.

Y á tot aixó, en Canalejas com si li diguessin Llúcia.

Més val aixís; si aré s' enfadava, ¿que faria 'l dia aquell qu' alguns desenganyats li diguin 'l nom..... d' una altra cosa.

LA ESCOLA TÉCNICA INDUSTRIAL

I

CONVENIENCIA

Quan per primera volta 's tractava d' establir en nostra ciutat una Escola d' Arts y Oficis estavam mitx tentats de pendrhi cartas, donchs era pera nosaltres assumpto molt simpátich, y regonexíam com regonexém encare, allissonats més avuy per més assahonada inteligencia, que la obra es capdal, d' inegable importancia y tant com convenient, més necessaria encare pera 'l nostre poble.

Avuy que se 'ns presenta favorabilissima la ocasió pera instituhirla, com demostrém en lo trancurs dels presents articles, desempolsém las antigas teorías, y ben llimadas, encar que mal expressadas, vením á col·locarlas devant los ulls dels sabadellenchs recomenantlos hi que ben bé s' hi fixin, que, no per ser nostras, sinó per considerarlas de fruits innegables, no solsament poden, sinó que afirmativament dehuen, constituhir un gran pás d' avens en la nostra industria, conduhintnos á sa cumplerta regeneració.

Aixís donchs, sense més galas que la esencia única. y encare que tractat en conjunt, sens enfondirnos en las múltiples consideracions que de lo que aném á exposar se 'n pot despendrer, entrém en materia.

Una Escola d' Arts y Oficis á nostre humil parer com las que hi ha establertas en varis indrets d' Espanya no es convenient á Sabadell. No es convenient, perquè de la manera que están instaladas sa majoria adoleixen del capital defecte dels estudis massa generals y en cert modo superficials, y Sabadell que es eminentment llanera y com á tal té peculiars exigencias, necessita enfondir més certs estudis y deixarne d'altres que en algunas escoles s' ensenyan.

Naturalment que una Escola d' Arts y Oficis es una Escola Técnica

Industrial, més nosaltres hem volgut anomenar d' aqueixa última manera la que á Sabadell pogués fundarse, perquè no 's pogués confondre ab las demás.

*
* *

Un principi capital, immutable 'ns marca la conveniencia d' establir una Escola Técnica Industrial, y es lo contemplar ab greu pena com la nostra industria cada dia més delmada, está sotmesa al més esglayador rutinarisme. Lo rutinarisme imperant, aquest «faig lo que vaig veurer», seria suficient perquè 'ls homes de vergonya, 'ls homes de bona voluntat, que no 'n mancan en nostra terra, se redressessin pera la lluyta honrosa del saber, desentorpint pás á pás sa inteligencia criada raquítica y falta del primer aliment, lo conexement técnich.

Pera confirmar nostra tēsis, cal parlar clar perquè tothom ho entengui, y á tal objecte 'ns encaminém; y no es que lo que aném ab sentiment á colocar á la vindicta pública ho diguém nosaltres pel prurit de posar al descobert la veritat, sinó que qui siga mitjanament observador veurá, per exemple, á la generalitat dels directores de fàbrica, ó *teorichs* com nosaltres els venim anomenant, que coneixen la teoria per los satins ó sarjas que á forsa de cremarse 'ls ulls y ab l' agulla als dits han conseguit trovar en mostrars estrangeras, que desconeixen totalment lo dibuix, part essencialíssima de son art, y com es natural, se trovan en la impossibilitat de crear, tenint que concretarse, al escarní més ó menys més ben trovat de las mostrars inglesas ó francesas que á pès d' or compran. Fem extensiva també la similiansa als tintorers, com també als contramestres ó *cuidants* de talers teixidors en sa major part que no tenen la mes petita noció de mecánica y per lo tant se trovan impossibilitats d' inventar, com també en gran superlatiu als aparelladors que ni química ni mecánica saben, y en fi en cada un dels infinits arts de que 's compón una de las industrias mes complicadas com es la llanera, ja per lavatjes, materias colorants, combinacions de fibras y demás múltiples operacions, y que com ja hem dit avants, sols lo rutinarisme hi impera.

Convé, donchs, expulsar la desidia y anar rectes al camí del progrés, font de vida y benestar de totas las nostras clases sociales.

Es á dir, la creació d' una escola que ampliament vingui á omplir l' inmens buyt que 's nota, es millora que s' imposa sobre totas las milloras y es l' única base ferma ahont pot descansar en avant la nostra industria. Naturalment que forma part integríssima en lo desenrotllo y aixamplant dels nostres productes un ben entés proteccionisme y la estabilitat en los aranzels, pero tinguis en compte que aixó es membre del cos solament,

esencial, lo que fa viure, en una paraula, l'ànima de la indústria es l'estudi tècnich, es l'avens intel·lectual.

Palmarias y contundents proves son las escoles de Manxester, Elbeuf y especialment Lió ahont lo tractat de teoria de teixits de Gand l'han de tenir aprobat los dibuixants que sa carrera volen exercir y que forma tres voluminosos llibres que implicant més de tres anys de constants estudis purament teòrics y basats ab l'aritmètica y l'àlgebra.

Aquestas y altres poblacions extranjerass podriam citar que van á l'avens de l'activitat industrial, que 'ns marcan ben bé la ruta per ahont deuen encaminarse nostres passos si volém tornar á Sabadell l'antiga anomenada que tanta honra y profit li doná son caràcter fabril, y si volém de·cantarla del abim ahont voreija la indústria sabadellenca.

Nostres avis ab sos panyos y tapabocas se conquistaren un honrós nom dintre 'l concert del mon industrial, be hem de mantenir nosaltres aquell caliú. Ells ab sos talers á calcas foren l'admiració de tothom per sos panyos, á nosaltres que la mecànica 'ns obra generosa de bat á bat las portas de sa benefactora estada, que la química 'ns descubreix á cada instant productes ignorats de la mare terra aplicables á sabons y materias colorants, que l'art ve á revoltejar demunt nostras testas ¿perqué no cultivem la química; perqué allunyem al art? ¿Es qué volem trovarnos com fins are, fora d'algunas modificacions que Inglaterra ó Alemania 'ns ha introduhit, y encare perque éllas nos ho han portat á casa, no perque nosaltres las cerquesssim, en lo mateix ó pitjor grau d'avens intel·lectual de nostres avis?

S' imposa baix-tots conceptes una gran reforma dintre 'l treball sabadellench, precisa de tota precisió la creació d'una Escola Tècnica Industrial si volem allunyar las feixugas penas que afligeixen actualment á nostra ciutat nadiva, y volem que desaparexin las atapahidas y negres boyras d'esfereidor pervindre, per veurer lo cel blau y l'Arch de Sant Martí de nostra rehabilitació, com en los millors temps d'espléndida primavera.

J. C.

L I T E R A T U R A

EL JAN DE LA TRESA

Al epuntar el vals, ja repenjat del brás d'una de las morenetas, várem embestir la sala. Tan gran, tant espayosa, tan complerta, una de las millors, sens dubte, del Vallés, y gayre bé no hi cabíam. Alló era nn trágul,

un desfet, una casa d' orats, com sí á tots els hagués caygut la *grossa*. Però... quan las notas d' un ayrós vals us pessigollan las camas desde 'l teló del peu á la pantorrilla, quan teniu en vostres brassos, subjectat per vostres brassos, un tresor d' hermosura, quin es l' avaro que per una empena més ó menos l' abandona?.. ¿Quí no pert el mon de vista al estrenyer contra sí un tipo fogós, angelical, apassionat, quin alé vos encén el rostre, quina mirada absorviu ab els vostres ulls, quin cor fá batrer vostre cor, quin marejant perfúm aspireu, quina má reteniu, esbullats sos bucles per la fre-gadissa de nostres cabells, empresonat son cós en vostres brassos, confortvós abdós en improvisat grupo, quina idealisació us agreuja més quina realisació us preocupa?

Enardit pel vals y entussiasmat ab la balladora, qu' hi giravoltava com una baldufa, fins la impresió del Jan de la Tresa, que tan m' havia afectat, esgarriantme y tot las entranyas, s' aná esborrant de mon ánim. El mon es aixís: las sensacions s' hi succeheixen com las onadas en la mar; la una empena l' altra.

Per l' «americana», que seguí á n' el «vals», vaig embroucar á una de las ròssas. Era aquélla de las dormilegas, emparentada ab els *tangos*, y várem ballaria ab aquell desfici marejant, ab aquell lasciu esllanguiment, ab aquella seductora calina, nyonya, monotonía, despertadora dels més voluptuosos sentits, quin decaïment moral ens feya anyorar el no fer rés, encomenantnos el desij de jéure...

De l' «americana» als «Schotischs», dels «Schotischs» als «Llanceros», dels «Llanceros» als «Rigodons» y de la primera part á la segona, ab l' escreix del *bis* en els finals de las tandas y ab el sobrepuig en els estrenos, acabá 'l sarau qu' eram ja á plé día...

El cel estava nubolós; més, clar, transparent, fins ab vestigis de somorta llum, com llunyá reflexo del rey-astre. Apesar del reventament del ball, com ningú de la colla tenia són, projectarem una fontada á la hisenda de can Pélachs. L' estat del pis, encara un xich relliscós, vá contenirnos de moment; més las noyas convenceren al joves de que no hi havia perill, tenen tanta persuassió las noyas en semblants cassos—embromantlos y tot per sos escrupols, y la comitiva 's posá en marxa.

L' carrer del Calvari, tirant avall, era del tot desert. Per sos afluents, els correrons d' un y altre costat, els *trepitxos* de passos, el tittleig dels picarols y 'ls udols dels góssos ens evidenciava que no tothom dormia. Avall y sempre avall la colla, de brasset els joves ab las fadrinas, á fi de apoyarse en cuansévol rellisch, arribarem al pont. Atravessarem el riu, quina remor feya més sinistre la ténua llum del crepuscul, giragonsarem per la dreta, separantnos del marge, y remontant la costa totseguit hi fórem.

L' hazienda de can Pélachs, baix al punt de vista pintoresch, es de las més bonicas del térme. Arrenca del Ripoll, s' enfila amunt, per entre frondosos calls, abundants en casa; s' extent riba enllá, forrada de ceps la terra, volta tota la coma, confonentse ab sa vehina, y aquí bosch y allá feixas de llegums y més enllá regadiu, vá faldejañt la riba, pera retornar al Ripoll, quin entotllament aprofitan pera plantacions de cánem. Tres fonts d' aygua fresca y cristallina, una d' éllas á tret de pedras del riu tort avall, com una néu y entalemada de falsías, aumentan els atractius de la hisenda, quin antich casal, encimbellat á la costa, la domina per totas bandas.

Vam cridar als masovers, várem provehir de xacolata y llangonissa, y ens encaminarem á la font.

Al devallar pel tort de la riba, enasprat y en escayre, 'ls joves s' arrapavan pels tronchs dels pins y las arestas dels matolls, allargant una má á las noyas. Miravan 'l terror, aquéstas ab papereria, pera fixarhi 'ls péus, tot ventantse ab el vano; apretavan la má dels joves, refermant coquetonament la encaixada, y xisclant aquí, joganeras, y somrihent enllá, cufoyas, *touristes*, sens pretencions, prosseguían pás á pás la ruta. Los vestits blaus, cremas, *beiges* y rosa-baix, al giravoltar pels riarons, farcits de fullas y amaradets de mullena, hi destacavan com á raig de lluna, com aquell «Arch de Sant Martí», quina presencia pressentíam, més que no duya trasas d' aparéixer.

Ja arribavam á la font... Ja descendíam á la enclotadura.... Una enclotadura com un niu, ab son cobricel de falsías y sa catifa de molsa, espurnejant tot, com amarat perpétuament per la rosada; ja sentíam aquellas notas, suaus y cristallinas com las d' un flaviol de pastor, aquella música de serafins, produhida pels degotalis, espiritual concert que sols en la naturalesa 's troba; ja véyam aquella aygua, aquell toll d' aygua neta, clara, pura, incolora com un vidre esmerilat, ab reflexions de zinc; arrodonit basalt semblánt á un ull, el mateix qu' un ull que 'ns contemplés ab amorosa déria; ab llur sombreig de pestanyas al enmirallars'hi las falsías, ab llur perla de tristesa en son fons, com anvoradis de no veure 'l cel, com agreujat de no veure 'l sol, amagats á s' aflictiva mirada pels cortinatjes d' éura, 'l fonament de la molsa y 'ls vels de las falgueras: ja penetravam en aquell palau de gojas, en aquell paradís, alegrat pels refilets dels rossinyols, sentint y tot el fret de la humitat en nostres cossos, quan una veu esgarrifosa, sobtantnos la impresió rebuda, 'ns deturá la marxa.

«Un home!...» «Un home nú!...» «Un home mort!...» esclavian las noyas, ab el vano als ulls y els ulls al riu, contemplantse al home á través de las brenillas.

El riu baixava roig, engroixit encara per las derrerass pluhas. Durant la nit hauria revingut, aniria mimvant aprés y en aquell instant ja se 'l veyia assossegat, gayre bé a punt de destriarse. Una parella que s' arriscá fins á sa vora, atreta pels cap-girells de l' aygua al estimbarse pels códols de sota 'l pont, fou la que 'ns dona 'l crit d' «alerta.»

«Un home nú!.. Un home nú!..»—repetían las noyas, esporuguintsen. S' hi acostaren els joves, tortejant els códols, y allí, á la rescloseta del cànem, arrán meteix de las estacas, mitj somer, mitj enterrat en el llot, hi descubriren el cós del home. Li etzivaren uns palets, ans d' arribarhi, en previsió de sos dubtes, més ni xapl.. dels rochs ni als esquitxos de l' aygua, apesars de ruixarlo, modificá sa positura.

JOAN PONS Y MASSAVEU.

(Seguirà)

ALTRA PROTESTA

Sr. D. Antoni Roca

Molins de Rey

Molt senyor nostre: Los infrascrits individuos del Somatent d' aquest poble, segurs d' interpretar los desitjos de la majoria de nostres companys á V. 'ns dirigim com á membre de la Ponencia encarregada d' estudiar l' assumpto dels porta-escopetas (segons lo Butlletí Oficial propassat) y ab argument tant sensill com breu, passem á exposarli:

Que 'l Somatent d' aquest poble, que despres de no pochs treballs y 'l bon zel de las Autoritats locals, ab cooperació del malaguanyat Exm. general President D. Felix Camprubi (Q. A. C. S.) se lográ reorganisar lo fent que las personas d' arraigo hi prenguessen part allá per l' any 1890, no pot menos que lamentar en gran manera lo perill á que está subjecte segons sigui l' acort de la Ponencia de que V. tant honrosament ne forma part.

Y dihem que está en perill perque d' obligarnos á portar un distintiu que no sia verament catalá com correspon y com ab molt acert solicitan los de Santa Coloma de Cervelló y áltres, queda evident la desorganissació en aquest poble, que fora ben de doldrer per lo molt que costá d' organisar lo.

Esperant nos dispensará la poca suficiencia en descriure nostre pensament que no es altra que una voluntat ilimitada en vers la Institució, confiem que V. honorable senyor presentará aquesta demanda á la Ponencia, creguts de que 'l desitx que 'ns anima es fidel interprete de tots los Somatents de Catalunya per lo qual y per tot lo que tendeixi á sa bona marcha, poden disposar de sos afectíssims servidors.

Segueixen las firmas.

Sant Esteve de Castellar 20 Desembre 1894.

NOVAS

A tots sos abonats los hi desitja LO CATALANISTA felissas festas de Nadal.

Durant la setmana que acaba de transcórrer han tingut lloch los Sants Exercicis que anyalment celebran la Academia Católica y la Conferencia de Sant Vicents de Paul en la Parroquial Iglesia de Sant Feliu, corrent las meditacions y pláticas de ritual á cárrech del P. Goberna.

Cada nit s' ha vist lo temple concorregudíssim y mes ho será tal volta y ab resultats verament satisfactoris si ve següintse cada any la costum en aquest establerta.

Per primera vegada, del nostre recort, s' ha fet us de la llengua catalana en los Exercicis espirituals y no hi ha pas cap dupte que s' hi nota un bon xich de diferencia. Desapareix tanta galanura de llenguatge, passatemps unicament de las orellas, pera arribar al cor que s' emociona sentintla y comprenentla. A ben segur que son molts los sabadellenchs que haurán comprés per primera volta la trascendencia moral y religiosa dels Exercicis.

Felicitém entusiastament á las digníssimas Associacions esmentadas en la confiança de que seguirán á un temps honrant á Deu y á la Pátria.

Lo dissapte pròxim dia 29 dels corrents, á las 8 y mitja de la nit lo president de la Secció d' Agricultura, Industria y Comerç del Centre Catalá d' aquesta Ciutat, don Eurich Durán donará en lo saló d' actes de dita societat una conferencia pública, desarrollant lo següent tema: «Causas que motivan l' actual crisis de la industria llanera de Sabadell y especialment la falta de treball de la classe obrera.» «Medis de evitarho.»

Ha retornat de Madrit, ahont lo portá la qüestió de la reforma arancelaria, nostre estimat amich y fervent proteccionista, don Joan Sallarés y Plá.

Li doném la benvinguda.

Nostre apreciat amich y company en la premsa don Plácit Sagalés, ha sigut nombrat corresponsal literari y telegráfic en aquesta ciutat del important diari madrileny *La Correspondencia de España*.

La Associacio de Catolichs prepara per los dias 25 y 26 del corrent duas escullidas funcions teatrals quin programa es com segueix:

Dia 25.—á las 8 y mitja del vespre. Se posará en escena lo magnífich drama de gran espectacle, en 3 actes y 8 quadros, en vers, titolat: *Los Pastorets en Bethlem* ó sia lo Naixement de Nostre Senyor Jesucrist, y la divertida pessa en un acte y en vers, titulada: *Modas*.

Dia 26.—á las 3 de la tarde. Tindrà lloch la segona y última representació de l' esmentat drama *Los Pastorets en Bethlem*, y com á fi de festa la aplaudida pessa en un acte y en vers: *Un afayta clatells*.

Desde'l dia 22, á dos quarts de 9 del vespre, se despatxarán localitats pera abduas funcions en la Secretaria, de la «Associació» al preu de 25 céntims de pesseta cada una.

A la edat de 73 anys morí en aquesta ciutat dimecres passat lo Rvnt, don Francisco Salvans y Grané, Pbre; Beneficiat de la Iglesia Parroquial de Sant Feliu (D. E. P.)

A son enterro verificat lo dijous, assistí numerosa y distingida concurrencia.

Sa mort ha sigut molt sentida en nostra ciutat.

Ab motiu de las próximas Pascuas los aparadors de las confiterias de don Pere Fonolleda, «La Confianza» de Vila jermans, Joseph Garriga y altres están convenientment assortits de tota classe de dolsos y vins pera servir á tothom per exigent de gust que sia.

Avuy diumenge, á las cinch de la tarde, se reunirá en lo seu domicili, carrer de la Portaferrissa, 8, primer, lo Consell de representants de la Unió Catalanista á quin efecte han sigut convocada totas las Asociacions que constituheixen aquesta pera que envihin son representant ó deleguin en algú la seva representació.

L' objecte de la convocatoria es lo nombrament de la Junta Permanent pera l' any que ve, la determinació de la població en que 's reunirá la vinenta Assamblea, del tema de discussió de la mateixa y de la época aproximada de sa reunió, axis com la resolució dels demés assumptos que, segon los Estatutos de la Unió, li están encomanats.

Segons noticias, duas importants Asociacions catalanistas, fa poch constituïdas, sollicitarán del Consell de representants la seva admissió en la Unió.

Dimars passat morí en aquesta ciutat la mare política de nostre amich en Francisco Sallarés.

Rebi lo senyor Sallarés y demés familia nostre sentit pésam.

Lo «Centre Catalá» d' Olot celebrarà avuy á las cinch de tarde en lo saló de sessions de la Casa del Comú, una vetllada necrológica en honor del que fou son president, l' integérrim catalá y renombrat artista en Joaquim Vayreda y Vila.

En dit acte hi ha sigut convidat lo nostre *Centre Catalá*, qui ha delegat, á en Joseph Berga (fill) pera que 'l representi y trasmeti als olotins lo condol de Sabadell per la pérdua del artista y del patriota.

Lo passat dijous s' estrená en lo teatre de Euterpe la sarsuela en 1 acte *De arribada*, lletra de nostre bon amich En Joseph Got y Anguera y música del mestre En Matías Puchades.

Lo públich rebé bé la obra y sos autors foren cridats al escenari al final de la mateixa.

La lletra conté alguns xistes de bona lley y 's desarrolla bé l' argu-

ment, qu' es sencill y pòtser massa precipitat cap al final. La música, de la que se 'n tingué que repetir lo preludi, es del gust del públich sabadellench, que aplaudí y acceptá la obra.

Felicitém als senyors Got y Puchades.

Ab motiu d' algunas paraulas sobre la questió cubana, contingudas en lo discurs pronunciat per don Alfred Brañas en l' *Ateneo Leon XIII* de Santiago de Compostela, lo jove advocat D. Rafel Casares Gil, doná en la mateixa associació una conferencia de tons molt regionalistas sobre lo mateix assumpto. Las colonias cubana y portorriquenya de la esmentada població, assistiren al acte, aplaudint de valent las declaracions del senyor Casares y las del senyor Brañas, qui presidia.

Agrahits los cubans d' unas mostres de germanor que no acostuman trobar á la Península, acordaren tributar una demostració d' agrahiment als regionalistas gallegos, y organisaren un banquet intim, que fou celebrat lo día 4 del mes que som, ab assistencia de D. Alfred Brañas, don Salvador Cabeza León y altres distingidas personalitats.

Arribada la hora del brindis, s' alsaren de un á un los comensals, brindant per los obsequiats, per las desgraciadas pátrias antillanas y per la llibertat y regeneració de Cuba y de Galicia. Lo Sr. Torres Ochoa en nom de sos companys, oferí al Sr. Brañas un volúm de las poesias del gran Heredia enquadrnat ab luxosas tapas, que portavan la següent dedicatória: *La Colonia antillana á D. Alfredo Brañas.—2 de Diciembre de 1894.* Oportuns y entusiastas, defentsantse de la nota de separatistas y filibusters, brindaren los senyes Thous, Pieornell, Vassallo, Valdés, etc. contestantlos los senyors Rodriguez y Mathe ab aplaudits parlaments.

S' aixecá després lo senyor Cabeza León, qui després de combatre ab coratge als enemichs de las llibertats regionals y colonials, fen una disecció de la politica centralista y de la organisació del ministeri d' Ultramar, essent á cada moment saludat ab aclamacions y aplaudiments. Galejat ab las mateixas mostres d' adhesió, comensa son discurs lo incansable propagandista D. Alfred Brañas qui en capdals periodos refusá magistralment lo dictat de separatistas, que es l' únich argument oposat á las doctrinas regionalistas. Ab arguments poderosos probá que l' autonomisme, es lo mateix que 'l regionalisme, catalanisme, y fuerisme nabarro, molt menys perillós que 'l socialisme federalista d' en Pi y Margall; que als de Madrid los espantan las paraulas per que no comprenen las idies; que Cuba, com Galicia, apira á poder viure, á lliurar-se de la tutela de Madrid, sense renunciar á sa volguda Espanya. Quan lo Sr. Brañas, demostrava que l' espanyolisme dels centralisadors es una farsa, y que l' autonomisme cubá ab lo regionalisme gallego entén millor la idea de pátria, assegura la unitat d' Espanya per las varietats regionals, semblava que 'l local se ensorrés ab l' esclat dels aplaudiments. Al comptar las desgracias de Cuba, al fer la historia de la desbaratada política colonial

dels madrilenys, al cantar l'engrandiment futur d'Espanya per la consagració de las llibertats cubanas y gallegas, l'entusiasme dels concurrents fou ja un verdader deliri.

Axis acabà 'l banquet, que sembla no haurà finit ab lo darrer ressò dels comensals, puix la colonia antillana pensa trasmetrer integro lo discurs de D. Alfred Brañas, á la premsa de Cuba y Puerto-Rico.

¿Qué 'ls hi sembla als nostres llegidors d'aquest *separatisme* que sus-tenta y escampa als quatre vents lo Regionalisme?

Fixentsi y comparin entre 'ls regionalistas, enamorats de la *petita pátria* y desitjosos de la unió de totas las pátrias per l'amor y respecte mútuo, y 'ls espanyolistas al engrós, partidaris d'una sola y única pátria, que de tant gran que la volen la posan en continu perill de perdre algunes de sas parts.

Aquestos sí que son separatistas.

A proposta de don Domingo Palet y Barba han sigut nombrats socis delegats del «Centre Excursionista de Catalunya», en la vehina Tarrasa, don Joseph Ventalló y Vintro, don Angel Sallent y Gotés y don Joaquim Vancells y Vieta quins en unió del Dr. Cadavall y de nostre bon amic don Joseph Soler y Palet formarán en dita ciutat una delegació del esmentat «Centre».

De nostre company «La Veu del Montserrat»:

«Fa alguns dias que tenim per aquí, atrafegat en copiar un importís-sim códice, al distingit bibliófil Mr. Pierre de Tourtoulon, que ha emplea-las horas vagarosas en visitar lo notable de la població, fixantse especialment en los Museus, que l'han deixat admirat. Dit senyor es fill del insigne Baró de Tourtoulon, historiador del nostre gran rey En Jaume. Li desitjam felis estada en nostra Ciutat.

Nostre estimat company lo notable escriptor catalá don Joaquim Riera y Bertran, nos ha distingit ab un exemplar de la comedia humorística en dos actes que acaba de publicar titulada «Una orga de gats,» estrenada ab exit en lo Teatre Romea de Barcelona.

Agrahim la deferencia de qu'hem sigut obecte.

D'una correspondencia de Santiago de Galicia qu'inserta lo valent y entusiasta diari regionalista corunyés «La Unión Gallega» n'extremem lo següent:

«Entre l'element escolar s'agita la felis idea de constituir una societat, que allunyada de tota idea politica siga son obecte defensar á Galicia dels atachs del poder central, y propagar las doctrinas regionalistas, treballant pera que nostra «petita patria» se vegi en dia no llunyá lliure d'una humillant tutela.

De durse á cap aquest pensament d' quants regionalistas entussias-
tas, la societat s' inaugurarà després de Nadal»

Ho celebrém y esperém veure ben aviat á lluyta per la sacralisima
causa de Galicia, qu' es la causa del Regionalisme, als dignes escolars de
la Universitat compostelana.

Avant germans de Galicia, univos y treballau que per aquest camí 'ls
vá á la redempció de las *petitas* pátrias, al triomf del Regionalisme.

Lo «Centre Escursionista de Catalunya» ha publicat esmeradament
impresa, una «Monografia de la casa-palau y museu del Excm. Sr. D. Eu-
ssebi Guell y Bacigalupi,» escrita per son distingit soci D. Joseph Puig-
gari. ab motiu de la visita oficial que la esmentada associació feu á dita
casa-palau. Aquesta notable publicació va acompanyada ab varias vistas
del esmentat edifici y dels més importants exemplars que guarda en son
museu.

Traduhim del diari «Le Temps» del 13 novembre 1894:

«Lo leader del partit obrer independent y són únich representant en
la cambra dels comuns, en Keir Hardie, es anat á Irlanda á fer propagan-
da pera ssn partit. En un discurs pronunciat á Dublin, ha tractat de con-
vencer á sos oyents de que hi ha una estreta analogia entre la seva con-
cepció del trade-unionisme y la idea qui guiá á en Parnell pera la consti-
tució d' un partit nacionalista irlandés. En Keir Hardie vol que 'l partit
obrer sia, com lo partit parnellista, absolutament y per un igual indepen-
dent dels altres partits politichs, y que no cerque sas inspiracions ni en
lo lliberalisme ni en lo torysme parlamentaris. Es ademés, y fonamental-
ment, partidari sincer del «home rule» en tot l' imperi británich, y en
aquest punt la causa obrera es solidaria de la nausa nacionalista.»

CALENDARI CATALÀ

EFEMÉRIDES CATALANAS-1895-POESIAS Y ACUDITS

Forma un block de 730 planes de lectura recreativa

DELS PRINCIPALS

ESCRITORS MALLORQUINS, VALENCIANS Y CATALANS

PREU: UNA PESSETA

Tarjas de fusta alegóriques fabricadas expresament per aquest
Calendari

À 1'50 Y 1'25 PTAS. UNA.

Los encàrrechs, al engrós, deuen dirigirse á la Imprempta
LA CATALANA, 5, Dormitori de Sant Francesch, 5.—Barcelona.
Imprempta de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36, Teléfono, núm. 186.—SABADELL.